

GEFAD / GUJGEF44(1): 659-701(2024)

İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Dersinde Web 2.0 Araçları ile Desteklenen Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi* **

The Effect of Creative Drama Method Supported by Web 2.0 Tools on Academic Achievement and Attitude in Human Rights, Citizenship and Democracy Course

Zehra ÜÇEL¹, Nazike KARAGÖZOĞLU²

¹Gazi Üniversitesi, Sınıf Eğitimi, Temel Eğitim. e-posta: zehra.ucel12@gmail.com

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi. e-posta: nkulantas@gmail.com

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/ Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 13.08.2023

Yayına Kabul Tarihi: 05.04.2024

ÖZ

Araştırmanın amacı, İlkokul 4. sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinin "Hak, Özgürlük ve Sorumluluk" ünitesinde yer alan kavram ve kazanımların öğretiminde yaratıcı drama yönteminin Web 2.0 araçları ile desteklenerek uygulanmasının öğrencilerin akademik başarı ve tutumuna etkisini incelemektir. Bu araştırma, karma araştırma yöntemi desenlerinden iç içe gömülü deneysel desen doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Yozgat il merkezindeki bir devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Akademik Başarı Testi", "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi Tutum Ölçeği" ve yansıtma raporları ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bulguları doğrultusunda deney ve kontrol gurubu öğrencilerinin akademik başarı puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Derse yönelik öğrenci tutumlarının bulgularında ise zaman değişkeni açısından istatistiksel olarak bir farklılık bulunurken, yöntem değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Nitel verilerin bulgularına göre deney grubu öğrencileri deneysel işlem sürecinde çok eğlendiklerini, yaratıcı drama etkinliklerini çok sevdiğini, Web

---

***Alıntı:** Üçel, Z., ve Karagözoğlu, N. (2024). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde Web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yönteminin akademik başarı ve tutuma etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 659-701.

** Çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamlanmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

2.0 araçları ile yapılan etkinlikleri yararlı bulduklarını ve insan haklarına yönelik birçok bilgi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yöntemi, öğrencilerin insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi eğitiminde akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: İnsan hakları eğitimi, Yaratıcı drama, Web 2.0 araçları, Akademik başarı, Tutum

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the effect of applying the creative drama method supported by Web 2.0 tools in the teaching of the concepts and achievements in the "Right, Freedom and Responsibility" unit of the 4th grade Primary School Human Rights, Citizenship and Democracy course on the academic achievement and attitude of the students. This research was carried out in accordance with the embedded experimental design, which is one of the mixed research method designs. The research was carried out in a public school in the city center of Yozgat in the fall semester of the 2021-2022 academic year. The data were collected with the "Human Rights, Citizenship and Democracy Academic Achievement Test", "Human Rights, Citizenship and Democracy Attitude Scale" and reflection reports prepared by the researcher. Independent sample t-test and ANOVA were used in the analysis of quantitative data, and content analysis was used in the analysis of qualitative data. In line with the quantitative findings of the study, a statistically significant difference was found between the academic achievement scores of the experimental and control group students in favor of the experimental group. While there was a statistical difference in the findings of student attitudes towards the course in terms of the time variable, no significant difference was found in terms of the method variable. According to the findings of the qualitative data, the experimental group students stated that they had a lot of fun during the experimental process, they liked the creative drama activities very much, they found the activities made with Web 2.0 tools useful and they learned a lot of information about human rights. In this direction, the creative drama method supported by using Web 2.0 tools can contribute to students' academic success and attitudes towards the course in human rights, citizenship and democracy education.

Keywords: Human rights education, Creative drama, Web 2.0 tools, Academic success, Attitude

GİRİŞ

İnsan hakları, sosyal ve hukuki olarak günlük yaşamda her zaman karşılaşılabileceğimiz bir kavramdır. Yaygın olarak kabul edilen tanım doğrultusunda insanların; doğumundan itibaren sadece insan oldukları için sahip olduğu dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez olan hakların tümüne insan hakları denmektedir (Sanioglu, 2008). Birey, insan hakları aracılığıyla diğer insanlarla eşit haklara sahip olup hayatını özgürce yaşayabilmektedir. Ancak, bazen insan haklarının ihlal edilebildiği veya kullanamadığı

durumlar ortaya çıkabilir. Yaşanan hak ihlallerinin temel sebebi olarak, insan haklarını sistematik olarak ihlal eden rejimler, yaşanan ekonomik krizler sonucunda yoksulluğun ve açlığın meydana getirdiği bunalımlar, insanların birbirine karşı etnik, dini ve siyasi önyargıları, ayrımcılık, ırkçılık gibi ötekileştirme girişimleri gösterilebilir (Ülek, 2001).

Hak ihlallerine karşı insanların haklarını korumasına yönelik düşünceler çok eskilere dayanmakla beraber, ilk uygulama örneğinin 1215 yılında İngiltere kralı tarafından onaylanarak ilan edilen “*Magna Carta Libertatum (İngiliz Büyük Şartı)*” olduğu kabul görmektedir (Sanioğlu, 2008). İnsan haklarının anayasal ve hukuk düzeninin içerisinde yer almaya başlaması ise 17. ve 18. yüzyıla dayanmaktadır. İnsan hakları ve hak ihlallerine yönelik birçok gelişme olmakla birlikte küresel anlamda ses getiren gelişmelerden de bahsetmek mümkündür. Bu gelişmelerden Virginia İnsan Hakları Bildirisi (12 Haziran 1776), Amerikan Bağımsızlık Bildirisi (4 Temmuz 1776) ve Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi tarihte insan hakları arayışında önemli bir yere sahip olmuştur. İnsan hakları düşüncesinin doğal hukuk kapsamında tüm dünyaya yayılması ise İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ([İHEB] 10 Aralık 1948) ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ([AİHS] 4 Kasım 1950) ile gerçekleşmiştir (Gören, 1997).

Geçmişten bugüne bireylerin ve toplumların hak arayışları sonucunda insan hakları meselesi sistematik düşünceler bütünü haline gelmiştir. Bu doğrultuda insan hakları ile ilgili uluslararası düzeyde kabul gören İHEB’te diğer anlaşmalar gibi eğitim hakkının önem verilen konulardan biri olduğunu belirtmektedir (Bektaş, 2022). Eğitim hakkı, bireyin diğer haklarını elde edebilmesi için bir araç niteliğindedir ve bu sebeple bütün hakların içinde ayrı bir öneme ve role sahiptir (Karaman-Kepenekçi ve Taşkın, 2019). İnsan hakları eğitimi ise “*İnsan ve yurttaş olarak bireylerin sahip oldukları haklarını bilme, kullanma ve bu hakları koruma ve geliştirme bilinci doğrultusunda aynı haklara başkalarının da sahip olduğu farkındalığı ile diğer insanların haklarına saygı duyma sorumluluğunun kazandırılması ve geliştirilmesi amacı ile verilen eğitimidir*” (Karaman-Kepenekçi, 2000) şeklinde ifade edilmektedir.

Türk eğitim sisteminde Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen amaçlar arasında insan haklarına saygılı bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir (Akdağ ve Taşkaya,

2018). Türkiye’de demokrasi ve insan hakları çeşitli yasa ve yönetmeliklerle farklı uygulamalar şeklinde Türkiye'nin eğitim sistemiyle bütünleştirilmiştir (Çiftçi, 2020). İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi (İHYD) Öğretim Programı’nın ilkokul 4.sınıfta ders olarak okutulması gerektiği uygun görülmüş (Ünlü, 2019) ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 25 Haziran 2012 tarihli ve 69 sayılı kararla 2016 öğretim yılından itibaren, ilkokul 4. sınıflarda İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi (İHYD) dersinin 2 ders saati ve zorunlu olarak okutulması kararı alınmıştır (Buğday ve Küçüköğlü, 2017). Bu ders ile öğrencilere insan hakları bilinci kazandırmak ve etkin vatandaşın sahip olması beklenen özellikler doğrultusunda kazandıkları davranışları yaşamlarına yansıtabilmelerini sağlamak amaçlanmıştır (Çiftçi, 2020).

Okullar, öğrencilerin hayata hazırlandıkları temel eğitim kurumlarıdır. Bu nedenle İHYD dersi öğretim programlarında yer alan kazanımların yaparak yaşayarak öğrenilmesi ve günlük yaşamla ilişkilendirilmesi çok önemlidir (Sağlam, 2020). Bu dersle öğrencilere kuramsal bilgi aktarmaktan ziyade İHYD ile ilgili temel değerlerin kazandırılması ve bireyin hayatında kullanıp bir kültür haline getirmesi hedeflenmektedir (Buğday ve Küçüköğlü, 2017). Bu doğrultuda geleneksel bilgi aktarım yöntemleri yerine, öğrenciyi aktif kılacak yöntemler tercih edilmelidir. Bu yöntemlerden bir tanesi de eğitimde drama kullanımudur.

Eğitimde drama çalışmaları, tiyatro tekniklerini ve özel olarak tasarlanmış bireysel veya grup etkinliklerini uygulayan deneysel öğretme ve öğrenmeler ile öğrencilere motivasyon temelli kapsayıcı bir ortam oluşturmaktadır (Zourna & Papavassiliou-Alexiou, 2022). Drama çalışmalarının kullanıldığı eğitim ortamları ise, öğrencilerin çevresindeki bireylerle iletişimini artırarak sosyalleşmesine, kendine güven duygusunun artmasına, estetik bir bakış açısı kazanmasına ve eleştirel düşünme becerisi ile çevresinde yaşanan olayları çok yönlü değerlendirmesine katkı sunmaktadır (Yıldırım ve Acarlıoğlu, 2023). Dramanın bir türü olan yaratıcı drama, oyun süreçlerinde ve yaşam durumlarında gerçekleşen dramatik anların uzmanlar tarafından grup içerisinde etkileşim sürecinde yaratılması olarak tanımlanmaktadır (San, 2018). Yaratıcı drama doğaldır, yazılı bir metne bağlı olmayıp sahnelenmesi gerekmez, bir olay merkezinde

katılımcılar, hayal ettikleri veya yaşadıkları durumları yaratıcı drama aracılığıyla yansıtırlar (Çalışkan ve Karadağ, 2020). Bir sınıf metodolojisi olarak kullanılan yaratıcı drama, öğrenmeye öğrenci odaklı bir temel sağlayabilir ve deneysel öğrenmeyi teşvik eder (Annarella, 1992). Katılımcılar, canlandırma sürecinde dramayı yaşamakta olup sorunların keşfi, iletişim ve karar verme becerilerinin geliştirilmesine ve başkalarına karşı takdir ve duyarlılığın artırılmasında fayda görebilmektedir (McNaughton, 2004). Yaratıcı dramanın, öğrencilerin hedef kazanımları edinmelerine ve ders sürecine aktif katılım sağlamalarına yardımcı olmak için ideal bir yöntem olduğu söylenebilir. Yaratıcı dramanın teknoloji ile bütünleştirilmesi ders sürecinin daha etkili ve kalıcı olmasını sağlayabilir. Bu nedenle günümüz teknoloji materyallerinden Web 2.0 araçlarının içerik ve etkileşim yönünden hedef ve kazanımların öğretilmesinde fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Web 2.0 kavramı, O'Reilly ve MediaLive International tarafından 2004 yılında düzenlenen konferansta ortaya atılan bir fikirdir (O'Reilly, 2007). Bu kavram, World Wide Web'in ikinci nesil araçlarının, birinci nesil araçlarından farklı özelliklere sahip olduğunu ifade etmek için kullanılmaktadır (Horzum, 2010). Karaca ve Aktaş'a (2019) göre Web 2.0 kavramı, kullanıcılar arasında üst düzey etkileşim sağlayan, içeriğin kullanıcıların etkisi doğrultusunda değiştiği, dinamik bir yapısı bulunan ve kullanıcı odaklı web sitelerini tanımlamak için kullanılmaktadır. Kontrolün kullanıcılara geçmesi ve süreçte etkin rol oynamaları ile Web 2.0 teknolojisi eğitim ve öğretim süreçlerinde geniş anlamda yer almaktadır (Akçay ve Yaşar, 2022). Bu kapsamda Web 2.0 araçları, öğrencileri bilgi ve iletişim teknolojileri üretiminde merkezi bir konuma getirebilecek olanağa sahiptir (Epeçan ve Paçalı, 2022).Günümüz toplumunun gereksinim duyduğu iletişim, grup çalışmasına katılım, bilgi okuryazarlığı, dijital yetkinlik ve problem çözme becerileri dikkate alındığında web 2.0 uygulamalarının pedagojik önemi yadsınamaz bir gerçektir (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008). Bu doğrultuda söz konusu becerilerin bireylere kazandırılmasında Web 2.0 araçlarının kullanımının etkili olduğu görülmektedir.

İlgili konuya yönelik literatür incelendiğinde İHYD dersine yönelik yapılmış bazı çalışmalara rastlanmıştır (Alderson, 2016; Aslan ve Aybek, 2018; Balbağ, Bayır ve Ersoy, 2017; Büyükalan-Filiz ve Sel, 2018; Eker, İnce ve Sağlam, 2018; Izgar, 2017; Namlı- Altıntaş ve Yıldırım, 2017; Oğuz-Haçat ve Demir, 2017; Oral, 2020; Purcu ve Berk, 2019; Sağlam ve Hayal, 2015; Toprak ve Demir, 2017). Yapılan incelemede insan hakları eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu (Alataş, 2019; Choleva, Lenakakis ve Pigkou-Repousi, 2021; Ulubey, 2015; Ulubey ve Aykaç, 2016; Ulubey ve Gözütok, 2015; Üstündağ, 1997) görülmüştür. Eğitimde teknoloji kullanımının artmasına bağlı olarak Web 2.0 destekli öğrenmeye yönelik çalışmaların da son yıllarda sıklıkla yapılmaya başlandığı belirlenmiştir (Ajjan ve Hartshorne, 2008; Akbaba ve Ertaş-Kılıç, 2021; Alenezi, 2019; Almalı ve Yeşiltaş, 2020; Can, 2021; Çakır, Adsay ve Akgül-Uğur, 2019; Çoban ve Adıgüzel, 2022; Dönmez-Usta, Turan-Güntepe ve Durukan, 2020; Göker ve İnce, 2019; Karaca ve Aktaş, 2019; Karadağ ve Garip, 2021; Korkmaz vd., 2019; Malhiwsky, 2010; Taşlıçay-Arslan ve Demirkan, 2019). Bu araştırmanın çalışma grubunun 4.sınıf öğrencileri olması, İHYD dersinde Web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yönetimi kullanılması, akademik başarı ve tutumu ölçmesi ve karma yöntem kullanılarak gerçekleştirilmesi yönünden alanyazına katkı sunacağı ve alanyazındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, ilkokul 4.sınıf İHYD dersinin “Hak, Özgürlük ve Sorumluluk” ünitesinde yer alan kavram ve kazanımların öğretiminde yaratıcı drama yönteminin Web 2.0 araçları ile desteklenerek uygulanmasının öğrencilerin akademik başarı ve tutumuna etkisini incelemektir. Araştırmanın temel amacı çerçevesinde cevap aranacak alt problemler aşağıda verilmiştir.

1. Deney ve kontrol grubunun ön test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubunun son test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Deney ve kontrol grubunun İHYD dersi ön test tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubunun İHYD dersi son test tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney grubu öğrencilerinin İHYD dersinde Web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yöntemi uygulanmasına yönelik düşünceleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, karma araştırma yöntemi desenlerinden iç içe gömülü deneysel desen doğrultusunda tasarlanmıştır. Karma yöntem deseni, araştırmacının bir çalışmada nitel ve nicel yöntemleri kullanarak verileri toplayıp analiz ettiği, elde edilen bulguları bütünleştirip çıkarımlarda bulunduğu araştırmalardır (Tashakkori ve Creswell, 2007). Karma yöntem araştırmalarında nitel ve nicel yöntemlerinin kullanılmasının gerekçelerine dair en az bir açıklama yapılması gerektiği belirtilmektedir (Creswell ve Plano-Clark, 2020). Bu araştırmada Bryman'ın (2006) karma yöntem gerekçelerine ilişkin tablosundan hareketle nicel ve nitel araştırmalarından birinde elde edilen farklı sonuçların diğer yöntemin kullanılmasıyla anlaşılabilirdiği, her iki yaklaşımın kullanılmasının ise bulguların bütünleştirilmesinde fayda sağlayacağı düşünülmektedir (Creswell ve Plano-Clark, 2020). Karma araştırma yöntemi desenlerinden iç içe gömülü deneysel desenin doğasında nitel bir verinin nicel bir veri içine veya nicel bir verinin nitel bir veri içine gömülmesi söz konusudur. Bu bağlamda söz konusu desende nicel ve nitel veriler eş zamanlı olarak, sıralı olarak veya her ikisi bir arada toplanabilir. (Creswell ve Plano Clark, 2020). İç içe gömülü deneysel desene uygun olarak bu araştırmanın nicel boyutunda yarı deneme modellerinden eşitlenmemiş kontrol gruplu model kullanılmış, nitel boyutundaki veriler ise, nicel verileri desteklemek için ikincil veri kaynağı olarak uygulama sonunda toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı Yozgat il merkezinde bulunan bir ilkokulun iki ayrı şubesinde öğrenim gören 53 (Kadın:27, Erkek:26) 4.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Gruplar, eşitlenmemiş kontrol gruplu modelin doğasına uygun olarak oluşturulmuştur. Karasar'a (2023) göre bu modelde grupların yansız atama yoluyla eşitlenmeleri için çaba gösterilmemekte fakat katılımcıların benzer nitelikte olmalarına dikkat edilmektedir. Buna ek olarak var olan gruplardan hangisinin deney, hangisinin kontrol grubu olacağı yansız atama ile seçilmektedir. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Grup ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Grup	Cinsiyet	f	%
Deney Grubu	Kadın	12	22.64
	Erkek	14	26.42
Kontrol Grubu	Kadın	15	28.30
	Erkek	12	22.64
Toplam		53	100

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nicel verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan İHYD ders kitabında yer alan "Hak, Özgürlük ve Sorumluluk" ünitesini kapsayan "İHYD Akademik Başarı Testi" ve "İHYD Tutum Ölçeği" ile nitel veri toplamak için uygulama sonunda öğrenciler tarafından yazılan yansıtma raporları kullanılmıştır.

İHYD Akademik Başarı Testi

Bu çalışmada öğrencilerin akademik başarılarını tespit etmek amacıyla geliştirilen başarı testinin ilk aşamasında İHYD dersi öğretim programı ve ders kitapları incelenmiş, ünite, kazanım ve kavramlar doğrultusunda belirtke tablosu hazırlanmıştır. Kavram ve kazanımlar çerçevesinde Bloom taksonomisindeki bilişsel süreç basamakları

doğrultusunda 25 maddeden oluşan madde havuzu hazırlanmıştır. Oluşturulan maddeler konusunda bir ölçme değerlendirme, sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman iki akademisyen ve bir sınıf öğretmenin görüşlerine başvurularak maddeler üzerinde gerekli eleme ve düzeltme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Başarı testine son hali verildikten sonra madde güçlük ve madde ayırt edicilik katsayılarını tespit etmek amacıyla pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veri analizleri sonucunda madde güçlük ve madde ayırt edicilik katsayılarına uymayan beş madde testten çıkarılmıştır. Böylece kalan 20 madde ön test ve son testte uygulanmak üzere bırakılmıştır. Her madde beş puan olarak değerlendirmeye alınmıştır. İHYD dersi başarı testine yönelik yapılan pilot uygulama sonucunda madde istatistikleri hesaplanmış ve güvenilirlik katsayısı (KR-20= 0,768) bulunmuştur. Testteki beş maddenin çıkarılması sonucunda elde edilen yeni başarı testinin güvenilirlik katsayısı (KR-20= 0,786) bulunmuştur.

İHYD Tutum Ölçeği

Araştırmanın konusuna ilişkin yapılan literatür taramasında 4. sınıf İHYD dersine yönelik öğrenci tutumunu belirlemek için bir ölçeğin mevcut olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından tutum ölçeği geliştirilmiştir. Tutum ölçeğinin, madde havuzu oluşturma, uzman görüşü alma, eleme ve düzeltme aşamalarından sonra, çevrimiçi bir form halinde hazırlanıp öğretmenler aracılığıyla öğrencilere ulaştırılmış, güvenilirlik ve geçerlilik analizine ilişkin bulguları tespit etmek amacıyla pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ölçek, *Kesinlikle Katılıyorum* (5), *Katılıyorum* (4), *Kararsızım* (3), *Katılmıyorum* (2), *Kesinlikle Katılmıyorum* (1) seçeneklerinden oluşan 5'li Likert ölçeği tipinde 22 maddeden oluşturulmuştur. Pilot uygulama ile elde edilen veriler, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile analiz edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde elde edilen verilerin faktör analizine uygunluğu SPSS 25.0 programında Kaiser-Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi ile incelenmiştir. Analizler sonucunda tutum ölçeği maddelerinin faktör analizine ait KMO değerinin (.915) ve Bartlett's Sphericity testi sonucunda elde edilen ki-kare test istatistiğinin ($\chi^2=$

2667,989; $df=171$; $sig=.000$) anlamlı olduğu görülmüştür. AFA'da analiz yönteminde ise Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis [PCA]) kullanılmıştır. Dik döndürme tekniklerinden Varimax ile elde edilen analizler sonucunda tutum ölçeğinin faktör yükü ve varyans katsayıları bulunmuştur. Ölçeğin ilk faktörü 8 madde ile toplam varyansın 36.81'ini, ikinci faktör 7 madde ile toplam varyansın 8.98'ini ve 4 maddeden oluşan üçüncü faktör ise 7.63'ünü açıklamıştır. Üç faktörün toplam varyansın 53.42'sini açıkladığı görülmüştür. AFA sonrasında elde edilen modelin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla SPSS AMOS programında DFA yapılmıştır. Modelin değerlendirilmesi amacıyla uyum iyiliği değerlerine bakılmıştır. Elde edilen uyum iyiliği değerleri; $X^2=298.738$, $X^2/df=2.075$, $p=.000$, RMSEA=.055, NFI=.89, CFI=.939, GFI=.916, AGFI=.889, SRMR=.032 şeklinde bulunmuştur. DFA ile elde edilen sonuçlara göre üç faktör arasındaki korelasyon değerleri *sevgi/ilgi* .78, *fayda* .60 ve *önem verme* .58 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler sonucunda üç faktörün birbiriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını bulmak amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha (Cr- α) güvenilirlik katsayısının ise .892 ile yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yansıtma Raporları

Araştırmanın nitel verilerinin toplanmasında kullanılan yansıtma raporları, deney grubu öğrencilerinin deneysel süreç boyunca öğrendiklerini sorgulaması, derse ve sürece yönelik duygu ve düşüncelerini yansıtması amacıyla kullanılmıştır. Bu nedenle deneysel işlem sonunda öğrencilerin süreçteki fikir ve deneyimlerini öğrenmek amacıyla “*İHYD dersine yönelik duygu ve düşünceleriniz nelerdir? Detaylı olarak açıklayınız.*” sorusu sorulmuş böylece yansıtıcı düşüncelerini yazarak raporlaştırmaları istenmiştir.

Uygulama Süreci

Deneysel işlem sürecinde yer alan uygulamalar araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu deneysel işlem sürecinde İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama etkinlikleri uygulama planı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İHYD Dersinde Web 2.0 Araçları ile Desteklenen Yaratıcı Drama Etkinlikleri Uygulama Planı

Hafta	Tarih	Saat	Kazanım	Etkinlik
1	06.10.2021	2	Tanışma-Kaynaşma etkinliklerinin ve ön testlerin uygulanması.	<ul style="list-style-type: none"> • Kendini tanıtma • “Müzikli Balonlar” oyunu • Wordwall-Çark (bul getir/yönergeler) oyunu • Ön testleri uygulama
2	13.10.2021	2	“Hak” kavramını bilir.	<p>Isınma: “Haklar Sepeti” oyunu</p> <p>Canlandırma: “Hak” kavramı ile ilgili canlandırma</p> <p>Değerlendirme: “Pixton” ile karikatür yapma</p>
3	20.10.2021	2	“Özgürlük” kavramını bilir.	<p>Isınma: “Bülbül Kafeste” oyunu</p> <p>Canlandırma: “Özgürlük” ile ilgili canlandırma</p> <p>Değerlendirme: Canva’da kimlik kartı hazırlama</p>
4	27.10.2021	2	<i>“Y.4.2.3. Hak ve özgürlüklerini kullanabilen ve kullanamayan çocukların yaşantılarını karşılaştırır.”</i>	<p>Isınma: “Ritim Oyunu” oynama</p> <p>Canlandırma: Fotoğraf karesi oluşturma tekniği</p> <p>Değerlendirme: Padlet’te yer alan bir panoya konu ile fikirler yazma</p>
5	03.11.2021	2	<i>“Y.4.2.6. Hak ve özgürlüklere saygı gösterir.”</i> <i>“Y.4.2.7. Hak ve özgürlüklerin kullanılmasının birlikte yaşama kültürüne etkisini değerlendirir.”</i>	<p>Isınma: “Robot J2” şarkısı ile dans ve “Robot-Hak” oyunu</p> <p>Canlandırma: “Düşünce Tüneli” tekniği</p> <p>Değerlendirme: “Mentimeter” ile soru-cevap oyunu</p>
6	10.11.2021	2	<i>“Y.4.2.4. Hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği veya kısıtlandığı durumlarda hissettiklerini ifade</i>	<p>Isınma: “Wheel of Names” duygu ifadeleri çarkı</p> <p>Canlandırma: Hikâye yazma</p> <p>Değerlendirme:</p>

			eder.”	“Storyjumper” ile dijital hikâye oluşturma
7	24.11.2021	2	“Sorumluluk” kavramını bilir. “Y.4.2.2. İnsan olma sorumluluğunu taşımanın yollarını açıklar.”	Isınma: Sessiz sinema oynama Canlandırma: Fotoğraf karesi oluşturma Değerlendirme: “Artsteps” ile sergi hazırlama
8	01.12.2021	2	“Y.4.2.1. Hak, özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiyi fark eder.”	Isınma: Marş yürüyüşü. Canlandırma: “Vatan savunması” ile ilgili doğaçlama Değerlendirme: “I’m a Puzzle” ile yapboz yapma
9	08.12.2021	2	“Y.4.2.5. Hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği veya kısıtlandığı durumların çözümünde ne tür sorumluluklar üstlenebileceğine ilişkin örnekler verir.”	Isınma: Yürüyerek ısınma oyunu Canlandırma: “Yarım kalmış materyaller” tekniği Değerlendirme: “Chatterpix” kullanımı
10	15.12.2021	2	Son test ve yansıtma raporlarının uygulanması.	Son testler ve yansıtma raporlarının uygulanması.

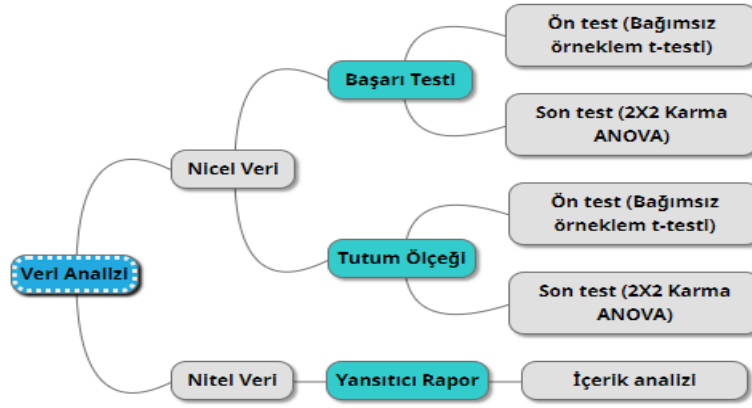
Tablo 2 incelendiğinde on haftalık uygulama planının olduğu görülmektedir. Bu kazanımların tarihleri, her etkinliğin kaç ders saati sürdüğü ve kazanımlara ait etkinlikler tabloda belirtilmektedir. Ayrıca deney grubuna uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri MEB’in İHYD dersi öğretim programı ve ders kitapları incelenip detaylı alan yazın incelemesi sonucunda kavram ve kazanımlara uygun olarak hazırlanmış ve uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise mevcut öğretim programı doğrultusunda uygulanan yöntemler ile ders işlenmiştir.

Uygulama sürecinde kullanılan Web 2.0 araçları ise kazanımlar doğrultusunda seçilmiştir. İHYD dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımında ısınma ve değerlendirme aşamalarında kullanılan bu araçlar toplamda 11 tanedir. Ders esnasında kullanılması gereken Web 2.0 araçları etkileşimli sınıf tahtasından araştırmacı

denetiminde yapılmış, evde kullanılması gereken Web 2.0 araçları ise ebeveyn denetiminde yapılmıştır. Uygulama sürecinde kullanılan Web 2.0 araçları, ücretsiz olup öğrenciler ebeveynlerinin e-posta adresinden uygulamalara erişim sağlamıştır.

Verilerin Analizi

Nicel ve nitel veri analizleri araştırma için tercih edilen karma araştırma yöntemi desenlerinden iç içe gömülü deneysel desenin tabiatına uygun bir şekilde yapılmıştır. Analiz işlemleri sırayla birincil veri kaynağı olan nicel veri analizlerinin yapılması ardından destekleyici veri kaynağı olan nitel veri kaynaklarından elde edilen verilerin incelenerek analiz edilmesi sürecinden oluşmaktadır. Analiz sürecine yönelik işlemler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Veri Analiz Sürecine Yönelik İşlemler

Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel boyutunda “İHYD Dersi Akademik Başarı Testi” ve “İHYD Dersi Tutum Ölçeği” uygulanmış, uygulamadan elde edilen verilerin analizinde ilk olarak deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin normal dağılımını sınamak amacıyla merkezi eğilim ölçüleri, Kolmogorov-Smirnov normallik testi, çarpıklık (Skewness)-

basıklık (Kurtosis) katsayı değerleri hesaplanmış ve varyansların homojenliği için Levene testi incelenmiştir. Yaygın bir öneri olarak Kolmogorov-Smirnov testinin 50'den büyük örnekleme kullanılması gerektiği, Shapiro-Wilk testinin bundan daha küçük örneklem için daha iyi olduğu yönündedir (Mayers, 2013). Bu öneri doğrultusunda araştırma da deney ve kontrol grubu öğrencilerinin toplam sayısı 53 olduğundan Kolmogorov-Smirnov testinin incelenmesine karar verilmiştir. Ayrıca merkezi eğilim ölçüleri hesaplanarak değerlerin birbirine yakınlığına bakılmıştır. Bununla birlikte çarpıklık ve basıklık değerleri de hesaplanmıştır. Alan yazında bu değerler ile ilgili farklı görüşler olsa da çarpıklık ve basıklık değerlerinin kendi standart hatalarına (Std. Error) bölünmesi sonucunda elde edilen çarpıklık ve basıklık indekslerinin -1.96 ile +1.96 sınırları içinde 0'a yakın olması, normal dağılımın olduğunu kanıtlamaktadır (Zengin, 2021).

Elde edilen verilerin betimsel analizleri (standart sapma, aritmetik ortalama, medyan) ile puanların genel dağılımları hakkında bilgi edinilmiştir. Yapılan analizler sonucunda verilerden elde edilen puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Normallığın sağlandığı testlerin deney ve kontrol grupları ön test puanlarının analizinde bağımsız örneklemelerde t testi uygulanmıştır. Bir korelasyon katsayısının 0'dan farklı olup olmadığını sınamak ve iki grup ortalamasının farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan çok yönlü istatistik işlemi t testi olarak adlandırılmaktadır (Field, 2009). Deney ve kontrol grubu son test akademik başarı ve tutum puanlarının analizinde 2 x 2 Karma ANOVA kullanılmıştır. ANOVA, bir veya daha çok faktörden oluşan grupların birden fazla bağımlı değişken bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2020).

Nitel Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel verileri, uygulama sonunda öğrenciler tarafından yazılan yansıtma raporlarından elde edilip verileri analiz etmek için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmadan elde edilen verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerekli kılar ve daha önce belirlenmemiş kategorilerin ve boyutların keşfedilebilmesi için bir fırsat sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmanın nitel boyutunu oluşturan yansıtma

raporlarının analizinde öğrencilere ait cevaplar ve bu cevapların derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda ilk olarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlar oluşturulduktan sonra belirli kodların işaret ettiği kategoriler hazırlanmış ve bu kategoriler arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmıştır. Bu süreç sonucunda elde edilen bulguların daha anlaşılır olması için tablolar oluşturulmuştur. Tablolarda kategoriler, kodlar ve kodların tekrar sayıları yer almaktadır. Ayrıca kategorilere ait katılımcı görüşleri de tabloların devamında sunulmuştur.

Analizin geçerlik ve güvenilirliğine yönelik kodlayıcılar arası uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Uyum yüzdesinin hesaplanmasında Miles ve Huberman tarafından geliştirilen içsel tutarlılık formülü kullanılmıştır. Bu formül doğrultusunda kodlama denetimi sırasında kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin en az %80 olması gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Bu çalışmada kodlayıcılar, elde edilen ham verileri birbirinden bağımsız bir şekilde kodlamış ve uyum yüzdesi %93 (>%80) bulunmuştur. Elde edilen değer doğrultusunda nitel veri analizinde kodlama güvenilirliğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

BULGULAR

İHYD Dersinde Web 2.0 Araçları ile Desteklenen Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı Üzerine Etkisi

Deney ve kontrol grupları akademik başarı ön testleri ve son testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi ve ANOVA ön koşullarından merkezi eğilim ölçüleri, Kolmogorov-Smirnov normallik testi, çarpıklık (Skewness)- basıklık (Kurtosis) katsayı değerleri hesaplanmış ve varyansların homojenliği için Levene testi incelenerek verilerin normal dağılımı sınanmıştır. Betimsel istatistik ve normallik dağılımlarına ait değerler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. İHYD Dersi Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarının Betimsel İstatistik ve Normallik Değerleri

Testler	Grup	n	$\bar{x}$	ss	Basıklık	Çarpıklık	Kolmogorov-Smirnov
Ön test	Deney	26	65.77	3.06	-.018	-.506	.166
	Kontrol	27	57.78	3.97	-.906	.082	.145
Son test	Deney	26	80.38	2.77	1.395	-1.085	.062
	Kontrol	27	68.33	3.56	-.559	-.315	.164

Tablo 3 incelendiğinde deney ve kontrol grubu ön test ve son test puanlarının Kolmogorov-Smirnov testi puanlarının anlamlı olduğu ($p > .05$) ve basıklık-çarpıklık değerlerinin normal olduğu görülmektedir. Buna ek olarak Levene testine ait bilgiler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. İHYD Dersi Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanlarının Levene Testine Ait Bilgiler

	F	P	t	df	p (2-tailed)	Ort. Fark	Std. Hata Farkı
Ön test	4.233	.052	1.584	51	.119	7.991	5.046
Son test	3.869	.055	2.657	51	.010	12.051	4.536

Tablo 4 incelendiğinde Levene testi sonucunda ön test p değerinin ($p = .052 > .050$) ve son test p değerinin ($p = .055 > .050$) anlamlı olduğu görülmüş ve Levene testinde ilk satır incelenmiştir. Bu bağlamda gruplar arasında farklılık olmadığı ve varyansların homojen dağıldığı söylenebilir.

Betimsel istatistik değerleri ve Levene testi değerlerinin uygun olmasından hareketle birinci alt problem olan “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap aramak üzere t-testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. İHYD Dersi Akademik Başarı Testi Ön Test Puanlarının Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

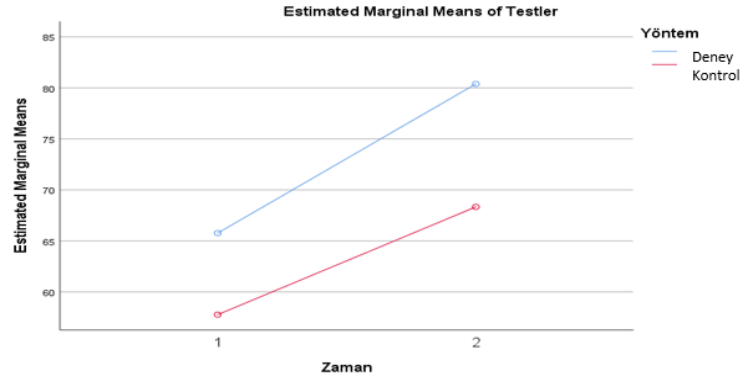
Grup	N	$\bar{x}$	ss	sd	T	p
Deney	26	65.77	15.60	51	1.584	.119
Kontrol	27	57.78	20.67			

Tablo 5'teki değerler incelendiğinde deney grubu akademik başarı testi ön test ortalamasının ($\bar{x}=65.77$; $ss=15.60$) kontrol grubu akademik başarı testi ön test ortalamasından ($\bar{x}=57.78$; $ss=20.67$) yüksek olduğu fakat istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.119>.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda deneysel süreç öncesinde deney ve kontrol gruplarının akademik başarı seviyelerinin denk olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın ikinci alt problemi "Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test akademik başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?" şeklindedir. Deney ve kontrol gruplarının İHYD dersi akademik başarı son test sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için 2x2 Karma ANOVA kullanılmıştır. Bu analize ait sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. İHYD Dersi Akademik Başarı Testi ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Etki büyüklüğü
Zaman	1	8391.896	57.736	.000	.531
Yöntem	1	1330.195	4.953	.030	.089
Hata	51	145.349			

Tablo 6 incelendiğinde deney ve kontrol grubu akademik başarı son test puanları arasında zaman ve yöntem değişkenlerinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000<.050$; $p=.030<.050$). Bu anlamlı farkın hangi grubun lehine olduğunu belirlemek amacıyla ortalamaların karşılaştırıldığı grafik Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. İHYD Dersi Akademik Başarı Testi Ortalamaları Grafiği

Şekil 2 incelendiğinde İHYD dersi akademik başarı ön test (1) puanlarında deney grubu ortalamasının ($\bar{x}=65.77$) kontrol grubu ortalamasından ($\bar{x}=57.78$) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca son test (2) puanlarında da deney grubu ortalamasının ($\bar{x}= 80.38$) kontrol grubu ortalamasından ($\bar{x}= 68.33$) yüksek olduğu görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son test puanları arasındaki farkın ($d_{\text{son test}} - d_{\text{ön test}}=14.61$) kontrol grubu öğrencileri ön test ve son test puanları arasındaki farktan ($k_{\text{son test}} - k_{\text{ön test}}=10.55$) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yöntemiyle ders işlenen deney grubu öğrencilerinin lehine olduğu ve öğrencilerin akademik başarı düzeylerini artırdığı ifade edilebilir.

İHYD Dersinde Web 2.0 Araçları ile Desteklenen Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum Üzerine Etkisi

Deney ve kontrol grupları ön test ve son test tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi ve ANOVA ön koşullarından merkezi eğilim ölçüleri, Kolmogorov-Smirnov normallik testi, çarpıklık (Skewness)- basıklık (Kurtosis) katsayı değerleri hesaplanmış ve varyansların homojenliği için Levene testi incelenerek verilerin normal dağılımı sınanmıştır. Tutum

ölçeği betimsel istatistik ve normallik dağılımlarına ait değerler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. İHYD Dersi Tutum Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Betimsel İstatistik ve Normallik Değerleri

Testler	Grup	n	$\bar{x}$	ss	Basıklık	Çarpıklık	Kolmogorov-Smirnov
Ön test	Deney	26	78.38	1.35	-.265	-.324	.132
	Kontrol	27	78.96	1.45	1.222	-1.063	.113
Son test	Deney	26	82.65	1.36	.704	-.887	.118
	Kontrol	27	83.77	1.30	.829	-.807	.181

Tablo 7 incelendiğinde deney ve kontrol grubu ön test ve son test tutum ölçeği puanlarının basıklık-çarpıklık değerlerinin normal olduğu ve Kolmogorov-Smirnov testi puanlarının da anlamlı olduğu ($p>.05$) ifade edilebilir. Buna ek olarak Levene testine ilişkin bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. İHYD Dersi Tutum Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Levene Testine Ait Bilgiler

	F	p	t	df	p (2-tailed)	Ort. Fark	Std. Hata Farkı
Ön test	.092	.764	-.291	50	.773	-.577	1.986
Son test	.014	.905	-.589	50	.558	-1.115	1.894

Tablo 8 incelendiğinde Levene testi sonucunda ön test p değerinin ($p=.764>.050$) ve son test p değerinin ($p=.905>.050$) anlamlı olduğu görülmüş ve Levene testinde ilk satır incelenmiştir. Bu bağlamda gruplar arasında farklılık olmadığı ve varyansların homojen dağıldığı söylenebilir.

Tablo 7 ve Tablo 8’den elde edilen bulgular doğrultusunda grupların ön test ve son test tutum ölçeği puanlarının normal dağılım değerlerinin, betimsel istatistik değerlerinin ve varyans homojenliğinin normal dağılım gösterdiği ifade edilebilir.

Bu doğrultuda araştırmanın “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön test tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklindeki üçüncü alt problemine yanıt

bulmak amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t-testine ait bilgiler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. İHYD Dersi Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının Bağımsız Örneklem t-testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{x}$	ss	Sd	T	p
Deney	26	78.38	1.35	50	-.291	.773
Kontrol	27	78.96	1.45			

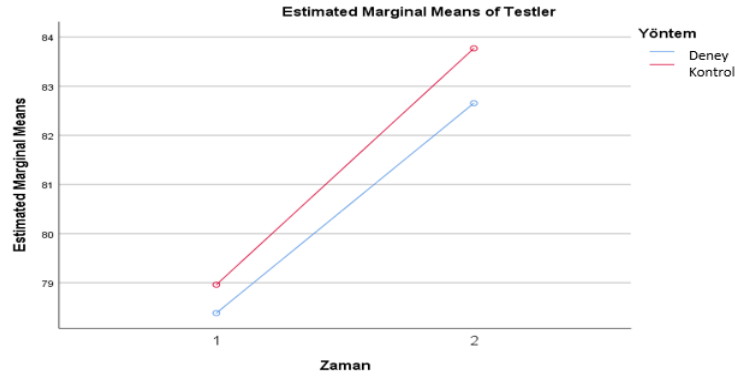
Tablo 9’deki bilgilerden hareketle kontrol grubu tutum ölçeği ön test ortalamasının ($\bar{x}=78.96$; $ss=1.45$) deney grubu tutum ölçeği ön test ortalamasından ($\bar{x}=78.38$; $ss=1.35$) yüksek olduğu ve istatistiksel anlamda bir fark olmadığı görülmektedir ($p=.773>.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda deneysel uygulama öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin derse ilişkin tutum düzeylerinin birbirine denk olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin son test tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklindedir. Deney ve kontrol grubunun İHYD dersi son test tutum ölçeği puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla 2x2 Karma ANOVA kullanılmıştır. Varsayımlar karşılandıktan sonra ANOVA analizinin yapılması uygun görülmüştür. Bu analize yönelik bilgiler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. İHYD Dersi Tutum Ölçeği ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	df	Kareler Ortalaması	F	P	Etki büyüklüğü
Zaman	1	1071.077	23.436	.000	.319
Yöntem	1	9.308	.248	.621	.005
Hata	50	37.510			

Tablo 10 incelendiğinde deney ve kontrol grubu ön test ve son test tutum ölçeği puanları arasında zaman değişkeni açısından istatistiksel anlamda fark bulunduğu ($p=.000<.05$) fakat yöntem değişkeni bakımından anlamlı bir fark bulunmadığı ($p=.621>.05$) tespit edilmiştir. İki grup arasındaki ortalamaların karşılaştırıldığı grafik Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. İHYD Dersi Tutum Ölçeği Ortalamaları Grafiği

Şekil 3 incelendiğinde İHYD dersi tutum ölçeği ön test (1) puanlarında kontrol grubu ortalamasının ($\bar{x}=78.96$) deney grubu ortalamasından ($\bar{x}=78.38$) yüksek olduğu ifade edilebilir. Buna ek olarak son test (2) puanlarında da kontrol grubu ortalamasının ($\bar{x}=83.77$) deney grubu ortalamasından ($\bar{x}=82.65$) yüksek olduğu görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarındaki farkın ($k_{\text{sontest}}-k_{\text{öntest}}=4.81$) deney grubu öğrencilerinin ön test ve son test puanlarındaki farktan ($d_{\text{sontest}}-d_{\text{öntest}}=4.27$) daha fazla olduğu belirlenmiştir. İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yöntemi ile derse yönelik tutum arasında zaman değişkeni açısından anlamlı bir fark olduğu, yöntem değişkeni bakımından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İHYD Dersinde Web 2.0 Araçları ile Desteklenen Yaratıcı Drama Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Yansıtma Raporlarının Analizi

Araştırmanın beşinci alt problemi “Deney grubu öğrencilerinin İHYD dersinde Web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı drama yöntemi uygulanmasına yönelik düşünceleri nelerdir?” şeklindedir. Bu doğrultuda araştırmada nitel verilerin analizi kısmında yansıtma raporlarının içerik analizi yapılmıştır. Öğrenci ifadeleri doğrultusunda kodlar, kodlardan ise kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilere ait tablolar ve öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 11. “En Sevilen Yaratıcı Drama Etkinlikleri” Kategorisindeki Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar
Isınma Aşaması	Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö18, Ö20, Ö24,
Canlandırma Aşaması	Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö21, Ö24
Değerlendirme Aşaması	Ö6, Ö8

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin “En Sevilen Yaratıcı Drama Etkinlikleri” kategorisinde en çok “ısınma aşaması” en az ise “değerlendirme aşaması” koduna katılım sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda **Ö6** kodlu öğrenci “*Öğretmenimiz geldiğinden beri çok eğleniyoruz etkinlikleri çok güzel, yuvarlak oluşturduğumuz oyunlar çok iyi ve eğlenceliydi. Hatta bir keresinde bahçeye çıkıp bülbül kafeste diye bir oyun oynadık... (Bülbül Kafeste Oyunu)*” ifadesini kullanarak etkinlikler sayesinde derslerde çok eğlendiğini belirtmiştir. Benzer şekilde öğrencilerden **Ö14** “*Öğretmenimiz hem eğlenceli hem de öğretici birisi. Öğretmenimizle çeşitli etkinlikler yaptık. En sevdiğim etkinlikler robot dansı ve marş yürüyüşü gibi şeyler ama ben hepsini seviyorum... (Robot Dansı- Marş Yürüyüşü)*” ifadesi ile araştırmacının derslerinin eğlenceli ve öğretici olduğunu, en çok ısınma oyunlarını sevdiğini belirtmiştir. **Ö18** kodlu öğrenci ise “*Öğretmenimiz her çarşamba gelir. İlk geldiği zaman günlük dağıtıp ve test çözmüştük. Ve her hafta etkinlik yaparız. Bir etkinlikte robot ve sahibini oynadık. Robot sahibinin söylediğini yapıyor. Robot haklarını kullanamıyor diye düşünüyorum... (Robot-Hak Oyunu)*” ifadesi ile ısınma aşamasında uygulanan etkinliklerden bahsetmiştir. Başka bir öğrenci **Ö21** “*İnsan hakları dersinden çok keyif alıyorum ama özellikle öğretmenimiz gelince daha çok keyif alıyorum. Etkinliklerin hepsini sevdim hiçbirini birbirinden ayırt edemiyorum hepsi eğlenceli ama en sevdiğim etkinlik galiba Hakgöl ve Hakcan’ın hikâyesini yazdığımız etkinlikti... (Hikâye Yazma)*” ifadesinde araştırmacının gelmesi ile birlikte İHYD dersinden daha çok keyif aldığını ve en sevdiği etkinliğin dijital hikâye kitabı yazmak olduğunu belirtmiştir.

Tablo 12. “En Sevilen Web 2.0 Araçları” Kategorisindeki Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar
Pixton	Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö17, Ö19, Ö23, Ö24, Ö25
I am a Puzzle	Ö1, Ö22
StoryJumper	Ö2, Ö5, Ö11, Ö13, Ö21
Artsteps	Ö2, Ö8
Penzu	Ö4, Ö8, Ö12, Ö25
Canva	Ö1, Ö7, Ö9, Ö17, Ö25

Tablo 12’de yer alan veriler incelendiğinde “En Sevilen Web 2.0 Araçları” kategorisinde öğrencilerin en çok “Pixton”, en az “I am a Puzzle ve Artsteps” Web 2.0 araçlarını tercih ettikleri görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerden **Ö3** “*Bence insan hakları dersi çok eğlenceli oldu. En sevdiğim uygulama Pixton oldu. İnsan hakları çok güzel ilk adını duyduğumda çok sevmişim hala da seviyorum. Aslında tüm dersler eğlenceli ama arasından seçersem Pixton, canlandırma ve ders sonrası duygu ve düşünce sorma çok eğlenceliydi. Tüm dersler eğlenceliydi ayırım yapmak istemem ama bu üçü çok eğlenceliydi... (Pixton)*” ifadesiyle Web 2.0 araçlarından en çok Pixton’u eğlenceli bulduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde **Ö11** “*En sevdiğim uygulama Pixton’du ve uygulamayı çok sevdim, karakter yapıyorduk ve konuşturuyorduk. Ve kitap yazdık onları konuşturduk çok güzel olmuştu kitap... (Pixton-StoryJumper)*” ifadelerini kullanmıştır. **Ö23** kodlu öğrencinin “*Öncelikle Zehra Öğretmene çok teşekkür ederim bizim dersimize girdiği için ve de bize çok güzel uygulamalar öğrettiği için. Mesela Pixton uygulaması benim en sevdiğim uygulama oldu. Sonra birlikte haklar ile ilgili oyunlar oynadık... (Pixton)*” ifadeleri ile deneysel işlem sürecindeki öğrenilen uygulamaların çok güzel olduğunu ve en çok Pixton’u sevdiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde **Ö17** kodlu öğrencinin “*Zehra Öğretmenimizle insan hakları dersini işlemek çok güzel. Zehra Öğretmenimizi çok seviyorum onunla beraber etkinlikler yapıyoruz bu zamana kadar yaptığımız uygulamalar Pixton, Canva, daha çok uygulama var. Zehra Öğretmenle oyunlar oynadık Zehra Öğretmenimize çok teşekkür ederim. (Pixton-Canva)*” ifadesinde araştırmacı ile ders işlemenin keyifli olduğu ve birçok uygulamanın öğrenildiği belirtilmiştir.

Tablo 13. “Derse Yönelik Olumlu Tutum/İlgi” Kategorisindeki Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar
Dersi çok sevme	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö19, Ö21
Dersin eğlenceli olması	Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö21, Ö22, Ö23

Tablo 13 incelendiğinde “Derse Yönelik Olumlu Tutum/İlgi” kategorisinde öğrenciler dersi çok sevme ve dersin eğlenceli olmasına yönelik ifadelerde bulunmuşlardır. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından bu kodlar oluşturulmuştur. Öğrencilerin cevaplarında çoğunlukla dersin eğlenceli olmasına yönelik ifadeler yer almaktadır. **Ö2** kodlu öğrenciye ait “*Her hafta Zehra Öğretmenimizi heyecanla bekleriz öğretmenimiz gelince sıraları çekeriz. İsinma etkinlikleri çok eğlenceliydi uygulamalar daha da eğlenceliydi. Oyunlar oynadık etkinlikler yaptık çok eğlenceliydi çok eğlendik. Kitap yazdık, çizgi roman yaptık resim sergisi oluşturduk ve daha fazlası...*” ifade de ısınma ve uygulamalar ile dersin eğlenceli olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde **Ö7** kodlu öğrenci “*İnsan Hakları dersi normal zamanda sıkıcı gibi gelse de öğretmenimiz geldikten sonra bu durum tersine döndü ve bundan sonra da umarım böyle gider...*” ifadesiyle deneysel süreçteki derslerin eğlenceli olduğunu vurgulamıştır. **Ö15** kodlu öğrenci ise “*Zehra Öğretmenle yaptığımız etkinlikler, dersler hepsi çok güzel ve eşsizdi. Hepsinin ayrı ayrı güzellikleri vardı. Onunla yaptığımız dersler hem eğlenceli hem de bilgilendiriciydi. Onu çok seviyorum. Onun öğrettiği bütün şeyler çok güzeldi.*” ifadesiyle deneysel süreçte araştırmacı ile yapılan derslerin eğlenceli ve bilgilendirici olduğunu belirtmiştir.

Tablo 14. “Derse Yönelik Elde Edilen Kazanımlar” Kategorisindeki Öğrenci Görüşleri

Kodlar	Katılımcılar
Hak ihlali karşısında neler yapılmalıdır?	Ö2, Ö10, Ö20, Ö21, Ö23
Haklarını bilir	Ö2, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö22, Ö24
Sorumluluklarını bilir	Ö9, Ö13, Ö16, Ö22, Ö24
İnsan haklarının önemi	Ö1, Ö8, Ö21, Ö22
Bilgisayarı/interneti doğru kullanma	Ö9, Ö20

Tablo 14'te öğrencilerin “Derse Yönelik Elde Edilen Kazanımlar” kategorisinde deneysel işlem sürecinde elde ettikleri kazanımlara ait kodlar yer almaktadır. Öğrenciler, deneysel işlem sürecinde hak ihlali karşısında neler yapılacağını, haklarını, sorumluluklarını, insan haklarının önemini ve bilgisayarını/interneti doğru kullanmaya yönelik kazanımlar elde ettiklerini belirtmiştir. Bu doğrultuda Ö9 kodlu öğrenci “Zehra Öğretmenin verdiği uygulamalar sayesinde bilgisayarı boş kullanmıyorum. Ve en sevdiğim ısınma etkinliği robot dansı oldu. Zehra öğretmenin gelişi beni çok etkiledi olumlu yönden. Çok eğlendik keşke Zehra Öğretmen hiç gitmese onu çok seviyorum...” ifadesiyle Web 2.0 araçları ile bilgisayarda etkinlik yaptıkları için bilgisayarı boş kullanmadığını ifade etmiştir. Ö23 kodlu öğrencinin “Birlikte haklar ile ilgili oyunlar oynadık. Ben Zehra Öğretmenle ders işlemekten çok ama çok zevk alıyorum. Bence çoğu arkadaşımızda böyle düşünüyor. Ve haklarımız ihlal edildiğinde nasıl davranmamız gerektiğini öğretti böyle çok güzel şeyler işledik. Tekrardan Zehra Öğretmene teşekkür ederim.” ifadesinde de kendisiyle birlikte çoğu arkadaşının dersi eğlenceli bulduğunu ve hak ihlali durumunda neler yapması gerektiğini öğrendiği ifade edilmiştir. Aynı şekilde Ö24 kodlu öğrencinin “İnsan Hakları dersinde etrafımıza halkalar çizip oynadık (Haklar Sepeti Oyunu). Haklarımızı oyun oynayarak öğrendik. Sorumluluklarımızı eğlenerek öğrendik. Etkinlik olarak ısınma hareketleri yaptık bunları yaparken sorumluluklarımızın olduğunu, haklarımızı ihlal edemediklerini, haklarımızın olduğunu Zehra Öğretmenimizden öğrendik.” ifadesinde sorumluluklarını ve haklarını oyunlar aracılığıyla öğrendiğini belirttiği görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İlkokul 4.sınıf İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarı ve tutumuna etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada genel amaç grupların ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak farkın nasıl değişim gösterdiğini belirlemektir. Bulgular doğrultusunda deney ve kontrol grubu akademik başarı ön test puanları arasında istatistiksel anlamda bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda deneysel süreç

öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarılarının birbirine denk olduğu söylenebilir. Buna ek olarak İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ve mevcut öğretim programı doğrultusunda ders işlenen kontrol grubu arasında son test akademik başarı puanlarında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç deney grubunda uygulanan deneysel sürecin öğrencilerin akademik başarısını artırdığı ve yöntemin faydalı olduğunu göstermektedir. Alan yazındaki çalışmalarda bu sonuçla paralellik göstermektedir (Atalay ve Şahin, 2012; Aytaş ve Uysal, 2014; Batdı ve Batdı, 2015; Haddur, 2022; Kaf ve Uygungül-Yılmaz, 2017; Karacil, 2018; Mc Naughton, 2004; Sarı, 2017; Şenol-Özyiğit, 2011; Ulubey, 2015; Uygungül, 2016; Yalın, 2003).

Araştırma sonuçlarıyla benzer olarak Ulubey (2015) yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemlerinin Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Ders Programında uygulanması sonucunda yaratıcı dramanın ve diğer etkileşimli yöntemlerin derse yönelik öğrenci başarısını artırdığı ve onlarda demokratik değerlere bağlılık konusunda etkili bir yöntem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygungül (2016) ise 4.sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde öğrencilerin derse yönelik tutumları, akademik başarıları ve kalıcılığa etkisini öğrenme stilleri bağlamında incelemek amacıyla yaptığı çalışmada yaratıcı drama kullanımının Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci tutumlarını geliştirdiği ve öğretimde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Sarı (2017) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada yaratıcı drama yöntemi kullanılan Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci akademik başarısının, tutumunun ve öğretimin kalıcılığı üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmanın bulguları sonucunda öğrencilerin derse yönelik başarı, tutum ve öğrenilen bilginin kalıcılığında olumlu yönde bir artış görülmüştür. Karacil (2018) ilkokulda yaratıcı drama ile öğretimin öğrencilerin akademik başarısına etkisini incelediği deneysel çalışmanın bulguları doğrultusunda yaratıcı drama yönteminin öğrenci akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Haddur'un (2022) yazma öncesi hazırlık aşamasında yaratıcı drama kullanımının 4.sınıf öğrencilerinin

yazma başarısına ve yazmaya yönelik tutumuna etkisini incelediği çalışmanın sonucunda öğrencilerin yazma başarısının olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir.

Web 2.0 araçlarının öğrenci akademik başarısını ölçtüğü çalışmalarda mevcut olup yapılan bu çalışmayla benzer sonuçlar göstermektedir (Göker ve İnce, 2019; Hamlı ve Hamlı, 2021; Korkmaz vd. 2019; Malhiwsky, 2010; Nayiroğlu ve Tutak, 2023; Gencer ve Gezer; 2022; Turan, 2023). Göker ve İnce (2019) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Web 2.0 araçları kullanımının akademik başarı üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmanın bulgularından hareketle “3 Dakikada Türkçe” Web 2.0 aracı ile “belirtme durumu” öğrenen öğrencilerin mevcut program doğrultusunda öğrenen öğrencilere göre daha yüksek başarı elde ettiği görülmüştür. Benzer şekilde Korkmaz vd. (2019) 8.Sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiği “Plickers” Web 2.0 ölçme ve değerlendirme aracının öğrencilerin sınav kaygısı ve başarıları üzerine etkisini araştırdığı çalışmanın sonucunda kullanılan uygulamanın öğrencilerin sınav kaygılarında anlamlı farklılık oluşturmadığı fakat akademik başarılarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Malhiwsky (2010) ise Web 2.0 teknolojilerinin kullanıldığı derslerde öğrenci başarı durumunu incelemek amacıyla yaptığı çalışmanın sonucunda, çoklu teknoloji araçlarının kullanıldığı Web 2.0 ile geliştirilmiş derslerde deney grubu öğrencilerinin başarısının önemli ölçüde arttığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Hamlı ve Hamlı'nın (2021) web 2.0 araçlarının öğrenme sürecinde kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırdıkları çalışmanın sonucunda deney grubu lehine istatistiksel olarak farklılık görülmüştür. Gencer ve Gezer ise (2022) web 2.0 araçlarının kullanıldığı Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarıya etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında deney grubu lehine istatistiksel bir farklılık tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Nayiroğlu ve Tutak'ın (2023) cebir öğretiminde web 2.0 araçları kullanımının öğrenci akademik başarı ve tutumuna etkisini inceledikleri çalışmada deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarına katkı sağladığı ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Turan'ın (2023) “Chatterpix Kid” web 2.0 aracı ile

6.sınıf öğrencilerinin Güneş sistemi konusunda akademik başarılarına etkisini incelediği çalışmanın sonucunda deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sonuç olarak bu çalışmanın bulgularından hareketle deney grubu öğrencilerinin akademik başarısının kontrol grubu öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin akademik başarılarında deneysel süreçte kavram ve kazanımlarının öğretiminde yaratıcı drama yöntemindeki farklı tekniklerin kullanılması ve etkileşim içerisinde yaparak yaşayarak öğrenmenin etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrenciler yaratıcı drama esnasında gruplara ayrılarak ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamasında çeşitli etkinlikler yapmışlar ve iş birliği içerisinde yaratıcı fikirler ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin, bu fikirleri Web 2.0 araçlarıyla bütünleştirilip öğrenmeleri daha etkili ve kalıcı bir öğrenme sürecini deneyimlemelerini sağlamıştır.

Araştırma kapsamında deney grubu ve kontrol grubu ön test tutum puanları karşılaştırıldığında istatistiksel anlamda bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu doğrultuda deneysel uygulama öncesinde deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumlarının birbirine denk olduğu söylenebilir. Buna ek olarak araştırma sonucunda İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı dramanın öğrencilerin derse yönelik son test tutumlarında zaman değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülürken yöntem değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Yapılan alan yazın incelemesinde elde edilen bu sonuçla benzerlik gösteren çalışmaların olduğu görülmüştür (Akdemir, 2022; Geçim, 2012; Kılınçarslan ve Şimşek, 2015; Kırmızı, 2008; Özer, 2004; Öztürk ve Korkmaz, 2019; Saab, 1987; Şentürk, 2020; Tarhan, 2018).

Saab'ın (1987) matematik dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının derse yönelik tutum, başarı ve yaratıcılık üzerine etkisini incelediği çalışmada deney grubu ve kontrol grubu tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Benzer şekilde Özer (2004) Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde, yaratıcı drama yöntemi kullanımının demokratik tutum ve ders başarısına etkisini incelemek amacıyla deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda yaratıcı dramanın öğrenci demokratik tutumlarında

uzlaşma boyutunda anlamlı bir farklılık görülürken demokratik tutumların empatik duyarlılık boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kırmızı (2008) ise Türkçe Öğretiminde yaratıcı drama yönteminin tutum ve okuduğunu anlama stratejileri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada deney grubu ve kontrol grubu arasında tutuma ilişkin anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Öztürk ve Korkmaz'ın (2019) teknoloji destekli yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Şentürk (2020) İlköğretim 4.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrenci akademik başarı ve tutumuna etkisini incelediği çalışmada deney ve kontrol grubu akademik başarı puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel anlamda bir farklılık bulunurken derse karşı tutumlarında bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Web 2.0 araçlarının öğrenci tutumunu ölçtüğü çalışmalarda mevcuttur (Almalı ve Yeşiltaş, 2020; Can, 2021; Özpınar, 2023).

Almalı ve Yeşiltaş (2020) Sosyal Bilgiler dersinde coğrafya kazanımlarının öğretiminde Web 2.0 araçları kullanımının öğrenci akademik başarı ve tutumuna etkisini araştırdıkları çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle deney grubundaki öğrencilerin derse yönelik tutumuna ve akademik başarısına olumlu yönde etki ederek katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Can'ın (2021) ise 5.Sınıf Fen Bilimleri dersinde Web 2.0 araçları ile desteklenen kavramsal karikatür kullanımının öğrenci akademik başarı ve derse yönelik tutumuna etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu ve deney grubunun hedeflenen kazanımlara kontrol grubu öğrencilerinden daha fazla ulaştığı görülmüştür. Özpınar'ın ise (2023) Web 2.0 araçlarının kullanıldığı matematik derslerinin ortaokul öğrencilerinin matematik başarıları ve matematiğe yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlediği ve sürece ilişkin öğretmen-öğrenci görüşlerini incelediği çalışmanın sonucunda beşinci sınıf öğrencileri başarı ve tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık görülürken sekizinci sınıf öğrencilerinin başarı ve tutumlarında

anlamli bir farklılık tespit edilmemiştir. Sonuç olarak bu çalışmada son test puanları göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin derse yönelik tutumlarında zaman değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamli bir farklılık görülürken yöntem değişkeninde istatistiksel olarak anlamli bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Zaman değişkenine bağıli olarak tutumda her iki grupta da artış olması öğrencilerin gelişim özellikleri, derslerde kullanılan teknik ve materyallerle ilişkilendirilebilir.

Deney grubu öğrencilerinin İHYD dersinde Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yöntemi uygulanmasına yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yansıtma raporları kullanılmıştır. Yansıtma raporlarının içerik analizi doğrultusunda deney gurubu öğrencilerinin, Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama uygulama sürecinde derslerin eğlenceli ve öğretici olduğu, Web 2.0 araçlarından en çok “Pixton”u sevdikleri, yaratıcı drama etkinliklerinin hepsinden keyif aldıkları, derse ve öğretmene yönelik olumlu tutum geliştirdikleri, hak, özgürlük ve sorumluluk kavramlarını etkili bir şekilde öğrendikleri buna ek olarak bazı öğrencilerin bilgisayardan Web 2.0 araçları ile etkinlik yaptıkları için interneti boş yere kullanmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadeler doğrultusunda her ne kadar yöntem değişkeni bakımından anlamli bir farklılık olmasa da zaman değişkeni bakımından deneysel sürecin öğrenci tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve öğrencilere faydalı olduğu söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle Web 2.0 araçları ile desteklenen yaratıcı dramının İHYD dersinde öğrenci tutumlarını artırma da kullanılabilceği söylenebilir. Araştırma sonucundan hareketle yapılacak öneriler şunlardır:

1. Web 2.0 teknolojileriyle desteklenen yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin derse karşı tutum ve akademik başarılarına anlamli düzeyde olumlu katkı sağlamasından dolayı etkili bir öğrenme ortamı için farklı konularda kullanılabilir.
2. Bu çalışmada akademik başarı ve tutum değişkenleri İHYD dersi kapsamında ele alınmıştır. Gelecek çalışmalarda Web 2.0 araçları kullanılarak desteklenen yaratıcı drama yönteminin farklı derslerde kullanımının öğrenci akademik başarı ve tutumuna etkisi araştırılabilir.

3. Yapılan bu araştırmada yaratıcı drama çalışmalarının öğrencilerin akademik başarı ve tutumları üzerinde olumlu bir etki sağladığından öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yaratıcı drama konusunda eğitimler alması için çalışmalar yapılabilir.
4. Araştırmada Web 2.0 teknolojilerinin kullanımı öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarında olumlu bir farklılık oluşturduğundan öğretmen adaylarına ve öğretmenlere, etkin teknoloji kullanımına yönelik eğitimler verilmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Ajjan, H., & Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. *Internet and Higher Education Science Direct*, 11, 71–80. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2008.05.002>
- Akbaba, K., ve Ertuş-Kılıç, H. (2022). Web 2.0 uygulamalarının öğrencilerin fene ve teknoloji kullanımına yönelik tutumlarına etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 130-139. <https://doi.org/10.17556/erziefd.880542>
- Akçay, A., ve Yaşar, H. (2022). Web 2.0. Kırkkılıç, H., A., Ulaş, A. H., Sevim, O., ve Epçayan, C. (Ed.), *Web 2.0 araçları ile Türkçe öğretimi* (s.1-12) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akdağ, H., ve Taşkaya, S.M. (2018). Vatandaşlık ve insan hakları eğitiminin sosyal bilgiler öğretimindeki yeri, Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri*, (s.219-241) içinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Akdemir, A. (2022). *Yabancı dil öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanımının 4. sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme becerilerine ve öğrencilerin yabancı dil öğrenme tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alataş, F. (2019). *Yaratıcı dramının ilköğretim 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde kullanılması* (Yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Alderson, P. (2016). International human rights, citizenship education, and critical realism. *London Review of Education*, 14(3), 1-12. DOI: <https://doi.org/10.18546/LRE.14.3.01>
- Alenezi, F. Y. (2019). Academic staff use of web 2.0 tools and factors affecting its implementation at Northern Border University in the Kingdom of Saudi Arabia. *Journal of Educational Sciences*, 46(1), 869-880.
- Almalı, H., ve Yeşiltaş, E. (2020). Sosyal bilgiler eğitiminde coğrafya konularının web 2.0 teknolojileri kullanılarak öğretiminin öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 64-81. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1405817> adresinden erişilmiştir.
- Annarella, L. A. (1992). Creative drama in classroom. *The Educational Resources Information Center (Eric)*, 1-22. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED391206.pdf> adresinden erişilmiştir.

- Aslan, S., ve Aybek, B. (2018). Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty*, 38(1), 233-262. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/462742> adresinden erişilmiştir.
- Atalay, O., ve Şahin, S. (2012). İlköğretim 5.sınıf bilişim teknolojileri dersinin öğretiminde drama öğretim yönteminin öğrenci başarısına etkisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/71814> adresinden erişilmiştir.
- Aytaş, G., ve Uysal, B. (2014). 7. sınıf öğrencilerinde yaratıcı drama algısının akademik başarıya etkisi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, 68-99. <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=feebe9a6-93c4-316d-b143-4247734a7f8b> adresinden erişilmiştir.
- Balbağ, N. L., Gürdoğan Bayır, Ö., ve Ersoy, A. F. (2017). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersini öğretmenler ve öğrenciler nasıl algılıyor?. *Sakarya University Journal of Education*, 7(1), 223-241. <https://hdl.handle.net/11421/15356> adresinden erişilmiştir.
- Batdı, V., ve Batdı, H. (2015). Effect of creative drama on academic achievement: A meta-analytic and thematic analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(6), 1459-1470. doi: 10.12738/estp.2015.6.0156
- Bektaş, Ö. (2022). *Dünya'da ve Türkiye'de insan hakları ve demokrasi eğitiminin tarihçesi*. Turan, R. (Ed.), *Öğretmen adayları ve öğretmenler için insan hakları ve demokrasi eğitimi* (s.125-147) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Buğday, G., ve Küçüköğlü, A. (2017). 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ders kitabının çocuk katılım hakkı ilkelerine göre incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(2), 61-81. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/398318> adresinden erişilmiştir.
- Büyükalan-Filiz, S., ve Sel, B. (2018). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ders kitabında yer alan değerlerin incelenmesi. *Asian Journal of Instruction*, 6(2), 1-17. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/602306> adresinden erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Can, B. (2021). *Fen bilimleri dersinde web 2.0 destekli kavramsal karikatür kullanımının akademik başarı ve tutuma etkisi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Choleva, N., Lenakakis, A., & Pigkou-Repousi, M. (2021). Communicating vessels: drama and human rights education in in-service teacher training. *Human Rights Education Review*, 4(3), 65-88. <https://doi.org/10.7577/hrer.4186>
- Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2020). Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi. (Çev. Dede, Y. ve Demir, S. B.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi, 2010).
- Çakır, R., Adsay, C., ve Akgül-Uğur, Ö. (2019). Ters-yüz sınıf modelinin ve web 2.0 yazılımlarının bilgisayarca düşünme becerisi, etkinlik tecrübesi ve uzamsal düşünme becerisine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 845-866. DOI: 10.17860 /mersinefd.528764
- Çalışkan, N., ve Karadağ, E. (2020). *Eğitimde drama teorik temelleri ve uygulama örnekleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çiftçi, S. (2020). *İnsan hakları ve demokrasi eğitimi*. Merey, Z. (Ed.), *İnsan hakları ve demokrasi eğitimi* (s.208-239) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Çoban, B. T., ve Adıgüzel, A. (2022). Uzaktan eğitim İngilizce dersi kelime öğretiminde web 2.0 araçları kullanımının öğrenci başarısına ve tutuma etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 164-180. <https://doi.org/10.21733/ibad.961403>
- Dönmez-Usta, N., Turan-Günteppe, E., ve Durukan, Ü.G. (2020). Öğretmen adaylarının öğrenme ortamına web 2.0 teknolojilerini entegre edebilme yeterliliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(2), 519-529. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1171681> adresinden alınmıştır.
- Eker, C., İnce, M., ve Sağlam, D. (2018). İnsan hakları yurttaşlık ve demokrasi ders kitabının okunabilirlik ve yaş düzeyine uygunluk açılarından değerlendirilmesi. *Journal of Theory and Practice in Education*, 14(4), 404-416. doi: 10.17244/eku.414512
- Epçaçan, C., ve Paçalı, İ. (2022). *Yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında web 2.0'ın rolü ve önemi*. Kırkkılıç, H., A., Ulaş, A. H., Sevim, O., ve Epçaçan, C. (Ed.), *Web 2.0 araçları ile Türkçe öğretimi* (s.13-19) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Field, A. (2009). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (Third Edition). London: Sage Publications.
- Geçim, A. D. (2012). *Yaratıcı drama temelli öğretimin yedinci sınıf öğrencilerinin olasılık konusundaki başarılarına ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gencer, Ö., ve Gezer, U. (2022). Web 2.0 araçlarına dayalı sosyal bilgiler öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin incelenmesi. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 83-91. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7487384>
- Göker, M., ve İnce, B. (2019). Web 2.0 araçlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı ve akademik başarıya etkisi. *Türkçe Konuşurların Akademik Dergisi (Turkophone)*, 6(1), 12-22. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/721130> adresinden erişilmiştir.
- Göksun, D. O., Filiz, O., ve Kurt, A. A. (2018). Eğitim çantası: Web 2.0 araçlarını kategori bazlı sunan sosyal bir web sitesinin geliştirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2), 505-533. doi:10.12984/eggefd.4376
- Gören, Z. (1997). *Anayasa hukukuna giriş*. İzmir: Fakülteler Kitabevi.
- Haddur, Ç. (2022). *Yazma öncesi hazırlık aşamasında kullanılan yaratıcı drama yönteminin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yazma başarısına ve yazmaya yönelik tutumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Hamlı, S., ve Hamlı, D. (2021). Web 2.0 araçlarının derslerde kullanılmasının akademik başarıya etkisi. *Uygulamada Eğitim Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-16. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2303715> adresinden erişilmiştir.
- Horzum, M. B. (2010). Öğretmenlerin web 2.0 araçlarından haberdarlığı, kullanım sıklıkları ve amaçlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 603-634. <https://core.ac.uk/download/pdf/268072336.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Izgar, G. (2017). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi ders kitabının yapılandırmacı yaklaşım açısından analizi. *Elementary Education Online*, 16(2), 584-600. doi: 10.17051/ilkonline.2017.304720
- Kaf, O., ve Uygungül-Yılmaz, O. (2017). Effects of creative drama method on students' attitude towards social studies, academic achievement and retention in Turkey.

European Journal of Educational Research, 6(3), 289-298. doi: 10.12973/eujer.6.3.289 I

- Karaca F., ve Aktaş N. (2019). Ortaöğretim kurumu öğretmenlerinin web 2.0 uygulamaları için haberdarlıklarının, yeterlilik düzeylerinin, kullanım sıklıklarının ve eğitsel amaçlı kullanım biçimlerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 212-230. doi:10.17556/erziefd.473412
- Karacil, M., ve Yayla, A. (2018). Yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine etkisi. *e-Kafkas Journal of Educational Research* , 5(1) , 51-60. doi: 10.30900/kafkasegt.403976
- Karadağ, B. F., ve Garip, S. (2021). Türkçe öğretiminde web 2.0 uygulaması olarak learningapps'ın kullanımı. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4(1), 21-40. <https://doi.org/10.47935/ceded.897374>
- Karaman-Kepenekci, Y. (2000). *İnsan hakları eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaman-Kepenekçi, Y., ve Taşkın, P. (2019). *Eğitim hukuku*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Karaman, S., Yıldırım, S., ve Kaban, A. (2008). Öğrenme 2.0 yaygınlaşıyor: Web 2.0 uygulamalarının eğitimde kullanımına ilişkin araştırmalar ve sonuçları. *XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri*, 22(23), 35-40. https://inet-tr.org.tr/inetconf13/kitap/karaman_yildirim_inet08.pdf adresinden erişilmiştir.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılınçaslan, H., ve Şimşek, P. Ö. (2015). Effects of curriculum layered and creative drama methods on 6th grade "force and motion" unit on achievement, attitude and retention. *Education and Science*, 40(180), 217-245. <http://doi.org/10.15390/eb.2015.4380>
- Kırmızı, F. S. (2008). The effect of the creative drama method on the attitude and reading strategies in Turkish teaching. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 95-109. <https://hdl.handle.net/11499/39497> adresinden erişilmiştir.
- Korkmaz, Ö., Vergili, M., Çakır, R., ve Erdoğan, F. U. (2019). Plickers web 2.0 ölçme ve değerlendirme uygulamasının öğrencilerin sınav kaygıları ve başarıları üzerine etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 15-37. <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2019.05.02.002>

- Malhiwsky, D. R. (2010). *Student achievement using web 2.0 technologies: a mixed methods study* (Doctoral dissertation). University of Nebraska, The Graduate College, Lincoln.
- Mayers, A. (2013). *Introduction to statistic and SPSS in psychology*. London: Pearson Education Limited.
- McNaughton, M. J. (2004). Educational drama in the teaching of education for sustainability. *Environmental Education Research*, 10(2), 139-155. <https://doi.org/10.1080/13504620242000198140>
- MEB, (2011). *İnsan hakları modülü*. <http://meslek.eba.gov.tr/moduller/Insan%20Haklari.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (Second Edition). California: Sage Publications.
- Namlı-Altıntaş, İ., ve Yıldırım, H. (2017). İnsan hakları yurttaşlık ve demokrasi dersinde aktif öğrenme yöntemi ile kavram öğretimi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International (AJESI)*, 7(3), 514-554. 10.18039/ajesi.371649
- Nayroğlu, B., ve Tutak, T. (2023). The effect of using web 2.0 tools in algebra teaching on student success and attitude. *International E-Journal of Educational Studies*, 7(14), 416-425. <https://doi.org/10.31458/iejes.1270732>
- Oğuz-Haçat, S., ve Demir, F. B. (2017). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersine ilişkin görüşleri, *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 1-17. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/955296> adresinden erişilmiştir.
- Oral, S. D. (2020). İlkokul 3. sınıfta insan hakları farkındalığı geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 293-316. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.550400>
- O'reilly, T. (2007). What is web 2.0: design patterns and business models for the next generation of software. *Communications & Strategies*, 65(1), 17-37. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1008839 adresinden erişilmiştir.
- Özer, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde, yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Özpınar, İ. (2023). Effects of using web 2.0 tools in mathematics instruction on academic achievement and attitude and examination of relevant teacher-student views. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 31(4), 639-650.
<https://doi.org/10.24106/KEFDERGI-2022-0080>
- Öztürk, Ç., ve Korkmaz, Ö. (2020). Teknoloji destekli yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersine dönük tutumlarına ve problem çözme becerilerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 1-18.
- Purcu, S. S., ve Berk, Ş. (2019). İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi öğretmen öz-yeterlik inancı ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(2), 19-39. DOI: 10.7827/TurkishStudies.15190
- Saab, J. F. (1987). *The effects of creative drama methods on mathematics achievement, attitudes and creativity* (Doctoral dissertation). West Virginia University, College of Human Resources and Education, Virginia.
- Sağlam, H. İ. (2020). *İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, H. İ., ve Hayal, M. A. (2015). Sınıf öğretmenlerinin insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinin ilkökul 4. sınıfta yer almasına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 207-217.
<https://doi.org/10.17240/aibuefd.2015.15.1-5000128603>
- Sanioğlu, H. (2008). Avrupa birliği hukukunda insan hakları, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (74), 77-111. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-74-385> adresinden erişilmiştir.
- San, İ. (2018). *Yaratıcı drama ve müze*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Şenol-Özyiğit, E. N. (2011). *İlköğretim matematik dersinde yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin problem çözme stratejileri, başarı, benlik kavramı ve etkileşim örüntüleri üzerindeki etkisi* (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şentürk, A. (2020). *4.sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Ulubey, Ö. (2015). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ulubey, Ö., ve Gözütok, F. D. (2015). Yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile geleceğin vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 87-109. DOI: 10.15390/EB.2015.4845
- Ulubey, Ö., ve Aykaç, M. (2016). Effects of human rights education using the creative drama method on the attitudes of pre-service teachers. *The Anthropologist*, 23(1-2), 267-279. <https://doi.org/10.1080/09720073.2016.11891950>
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ülek, Ş. (2001). İnsan Hakları İhlallerinin Sebebi ve Sonucu Olarak Göç, *Mazlumder Makale*. <https://mazlumder.org/tr/main/yayinlar/makaleler/8/insan-haklari-ihlallerinin-sebebi-ve-sonucu-o/929> adresinden erişilmiştir.
- Ünlü, U. (2019). İlkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi öğretim programına yönelik araştırmaların incelenmesi. *Türk İdare Dergisi*, (489) , 311-330. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/335380/ilkokul-4-sinif-insan-haklari-yurttaslik-ve-demokrasi-dersi-ogretim-programina-yonelik-arastirmalarin-incelenmesi> adresinden erişilmiştir.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişime ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yalım, N. (2003). *İlköğretim dördüncü sınıftan bilgisi dersinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretiminde öğrencilerin akademik başarılarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F., ve Acarhoğlu, H. (2023). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde drama kullanımına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(1), 86-103. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1252378>

- Tarhan, M. (2018). *Yaratıcı dramanın fen öğretimine karşı özyeterlik tutum ve kavramsal anlama becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tashakkori, A., & Creswell, J. W. (2007). The new era of mixed methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1, 3-7. doi/pdf/10.1177/2345678906293042
- Taşlıçay-Aslan, Ş., ve Demirkan, Ö. (2019). Web 2.0 araçlarının öğretmen adaylarının eğitim teknolojisi standartlarına yönelik öz yeterliklerine etkisi. *Turkish Studies Information Technologies and Applied Sciences*, 14(2), 295-312. <http://doi.org/10.29228/turkishstudies.22838>
- Toprak, E., ve Demir, S. B. (2017). İlkokul 4. sınıf insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersinde yaşanan sorunların sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 2160-2179. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.32772-364005>
- Turan, F. (2023). *Chatterpix Kid uygulamasının 6. sınıf öğrencilerinin güneş sistemi konusundaki akademik başarıları ve öğrenmenin kalıcılığı üzerine etkisi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Zengin, E. (2021). *Drama etkinliklerinin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki motivasyonuna, akademik başarısına, tutumuna ve bilgilerin kalıcılığına etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Zourna, C., & Papavassiliou-Alexiou, I. (2022). *Developing students' skills through drama in education*. Kulhanek-Wehlend, G., et al. (Eds.), *Doing democratic education in school and university* (p. 145- 155). Sonderband: Wien.

SUMMARY

Introduction

Human rights education is important for people to use their birthrights. In order to learn human rights education effectively, lessons should be taught with various methods and techniques. It is thought that integrating creative drama, which is one of these methods, with technology will contribute to the learning of human rights education. In this context, the aim of the research is to examine the effect of applying the creative drama method supported by Web 2.0 tools in the teaching of the concepts and achievements in the "Right, Freedom and Responsibility" unit of the 4th grade Primary School Human Rights, Citizenship and Democracy course on the academic achievement and attitude of the students.

Method

The study was conducted with 53 students, 26 in the experimental group and 27 in the control group, studying at a public school in Yozgat city center. The data were collected with the "Human Rights, Citizenship and Democracy Achievement Test", "Human Rights, Citizenship and Democracy Attitude Scale" and reflection reports prepared by the researcher. In the application, while the control group students were learning in line with the existing curriculum for 10 weeks, the experimental group students were taught with creative drama activities supported by Web 2.0 tools. In the 10-week experimental application, activities supported by Wordwall, Penzu, Pixton, Canva, Padlet, Mentimeter, Wheel of Names, Storyjumper, Artsteps, I am a Puzzle, Chatterpix Web 2.0 tools were realized. Independent sample t-tests were used to analyze the pre-test scores of academic achievement tests and attitude scales in the quantitative dimension of the study. Kolmogorov-Smirnov normality test, measures of central tendency, skewness and kurtosis coefficient values were calculated to test the normal distribution of the data, and Levene's test was used to examine the homogeneity of variances. Mixed ANOVA was used to analyze post-test scores of the academic achievement and attitude scale of the experimental and control groups. Reflection reports were analyzed by content analysis as the qualitative dimension of the study.

Results

Results showed that kurtosis and skewness values of academic achievement and attitude scores of experimental and control groups were normal and the Kolmogorov-Smirnov values were significant ($p > .05$). The independent sample t test results of academic achievement pre-test scores of experimental and control groups showed no statistically significant difference ($p = .119 > .05$), indicating that the groups were equivalent in terms of academic achievement before the experimental process. ANOVA results of post-test scores of academic achievement test showed a statistical difference between experimental and control groups in favor of the experimental group in terms of time and method variables ($p = .000 < .050$; $p = .030 < .050$). The results suggest that the creative drama method supported by Web 2.0 tools in Human Rights, Citizenship and Democracy course increases students' academic achievement levels. According to the independent sample t-test results of the pre-test scores of the attitude scale, there was no statistical difference between

the experimental and control groups ($p=.773>.05$). The ANOVA results showed a statistical difference between the pre-test and post-test scores of the attitude scale of the experimental and control groups in terms of time variable ($p=.000<.05$), but not in terms of method variable ($p=.621>.05$). According to the findings of the qualitative data, the experimental group students stated that they had a lot of fun during the experimental process, that they liked creative drama activities very much, that they found the activities with Web 2.0 tools useful and that they learned a lot of information about human rights.

Discussion

As a result of the research, when the effect of creative drama supported with Web 2.0 tools in the Human Rights, Citizenship and Democracy course on the academic success of the students was examined, it was seen that the academic success of the experimental group students was higher. Studies in the literature show parallelism with this result (Atalay & Şahin, 2012; Aytas & Uysal, 2014; Batdı & Batdı, 2015; Kaf & Yılmaz, 2017; Karacil, 2018; Mc Naughton, 2004; Sarı, 2017; Şenol-Özyiğit, 2011; Ulubey, 2015; Uygungül, 2016; Yalın, 2003). As a result of the research, it was seen that there was a statistically significant difference in students' attitudes towards the lesson in terms of time variable, while creative drama supported by Web 2.0 tools did not create a statistically significant difference in the method variable. It has been seen that there are studies showing similarities with this result obtained in the literature review (Akdemir, 2022; Geçim, 2012; Kılınçarslan & Şimşek, 2015; Kırmızı, 2008; Özer, 2004; Saab, 1987; Şentürk, 2020; Tarhan, 2018). Based on the results of the research, creative drama method supported by Web 2.0 tools can be utilized in Human Rights, Citizenship and Democracy education in order to contribute to students' academic achievement and attitudes towards the course.

ORCID

Zehra ÜÇEL <https://orcid.org/0000-0001-5548-4223>

Nazike KARAGÖZOĞLU <https://orcid.org/0000-0002-7410-3286>

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Çalışmanın uygulama ve veri toplama sürecine katılım gösteren ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine, bu araştırmaya onay veren öğretmenlere, velilere ve okul idarecilerine teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların, araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Yozgat Bozok Üniversitesi Rektörlüğü'nün Etik Kurul Komitesi'nin 25/08/2021 tarihli, E-17311665-044-32604398 sayılı ve 24/17 karar no ile yürütülmüştür. Buna ek olarak araştırmanın uygulama aşamasının gerçekleştirilmesi için MEB tarafınca 23/09/2021 tarihli E-55005497-604.01.01-32735851 sayılı karar no ile araştırma izni verilmiş olup, öğrenci velilerinden “Veli Bilgilendirme ve İzin Formu” ile onay alınmıştır. Araştırmanın literatür taraması, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması, uygulama, analiz ve bu bilgilerin yazım aşamasında bilimsel ve etik kurallara uyulmuş, ilgili yerlerde atıflar kurallara uygun şekilde yapılıp kaynaklar bölümüne eklenmiştir.

